

7.12.2021

Kainuun tilanne- ja kehityskuva aluekehittämisen keskusteluihin

Kainuun ja valtioneuvoston välisten aluekehittämisen keskustelujen perustaksi laaditaan Kainuun tilanne- ja kehityskuva, jolla perustellaan neuvottelujen agendalle ja yhteisen kehittämisen kohteiksi nostettavat aiheet.

Kainuun tilanne- ja kehityskuvaa leimaa iso kontrasti: Kainuun aluetaloudessa, viennissä, yritysdynamiikassa ja työpaikka- ja työllisyyskehityksessä on ollut erittäin vahva positiivinen kehitys ja näkymät, mutta samaan aikaan väestönkehitys on heikkoa viimeaikaisista muuttovoitoista huolimatta. Kainuun työttömyysaste on matala, työttömien määrä on laskenut ja uusia avoimia työpaikkoja on tarjolla runsaasti. Kääntöpuolena yli puolet yrityksistä kokee rekrytointiongelmia. Tilannekuvasta nousevat keskeiset aluekehityksen pullonkaulat ovat osaavan työvoiman saatavuus, saavutettavuus ja investointien puute. Kainuun kehityskuva on kuitenkin positiivinen, elinkeinojen hyvä vire ja vaikuttavat kehittämistoimet luovat positiivista tulevaisuutta.

Maakuntaohjelman 2022–2025 painopisteet

Kainuun maakuntaohjelman painopisteet ovat 1.) hyvinvointi ja työllisyys, 2.) elinkeinot ja osaaminen, 3.) saavutettavuus ja aluerakenne ja 4.) vihreä ja oikeuden mukainen siirtymä (kuva 1.)

KAINUU 2040

Muuttovoiton ja monipaikkaisuuden Kainuussa on vapaus ja mahdollisuudet luonnonläheiseen merkitykselliseen elämään.

KAINUUN MAAKUNTAOHJELMA 2022 – 2025:

 <p>HYVINVOINTI JA TYÖLLISYYS</p> <p>Strategiset uudistukset Sosiaali- ja terveysala Hyvinvointi ja työllisyys Tasa-arvoinen aluekehittäminen Maakuntakuva, mainetyö ja kulttuuri</p>	 <p>ELINKEINOT, OSAAMINEN JA DIGITAALINEN SIIRTYMÄ</p> <p>Yrittäjyys, elinkeinot, investoinnit ja digitaalinen siirtymä Osaava työvoima Koulutus ja osaaminen Älykäs erikoistuminen Kärkielinkeinot</p>	 <p>VIHREÄ JA OIKEUDENMUKAINEN SIIRTYMÄ</p> <p>Ympäristö- ja ilmastoviisas rakennemuutos Kestävän kehityksen innovaatioita, työtä ja toimeentuloa</p>	 <p>SAAVUTETTAVUUS, ALUERAKENNE JA MONIPAIKKAISUUS</p> <p>Uudet liikkumisratkaisut Sähköiset palvelut Infrastruktuuri-investoinnit Kestävä aluerakenne Monipaikkaisuus Toimivat palvelut</p>
---	---	--	--

ARVOT: Positiivisuus • Koko Kainuun huomioiminen • Yhdenvertaisuus • Kestävä kehitys

Kansainvälistyminen, yhteistyö, kumppanuus ja sopimuksellisuus vievät tuloksiin

Kuva 1. Kainuun maakuntaohjelman 2022-2025 painopisteet

Älykkään erikoistumisen valinnat

Älykäs erikoistuminen on alueellisen kehittämisen keino, jossa Kainuuta kehitetään vahvistamalla korkean osaamisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Älykkään erikoistumisen toimenpiteet kohdennetaan teemoihin ja toimialoihin, joilla erityisesti nähdään kestävä kasvun mahdollisuuksia tulevaisuudessa, ja joilla Kainuussa on korkeaa osaamista. Keskeistä älykkäässä erikoistumisessa on yhteistyö julkisen sektorin ja yritysten välillä sekä se, että syntyviä innovaatioita ja tutkimustuloksia saadaan muuttamaan korkean jalostusarvon tuotteiksi sekä kannattavaksi ja kasvavaksi vientiin suuntautuvaksi yritystoiminnaksi sekä nostamaan tuotannon jalostusarvoa ja työn tuottavuutta Kainuussa. Kainuun älykkään erikoistumisen painopisteet ovat kootusti kuvassa 2.

Kainuun älykkään erikoistumisen strategia (RIS3) 2021–2027 - Teemat ja toimialat				
Välineet: koordinaatioryhmä ja hallinto, EDP, rahoitus ja tekninen tuki	TEEMA 1 Tutkimuksen lisääminen ja innovaatioiden edistäminen	TEEMA 2 Erikoistumisohjan vahvistaminen ja monipuolistaminen Tärkeä osa teeman 2 hankkeista perustuu aihealueella 1 tuotettujen soveltavien tutkimustulosten hyödyntämiseen.		
	INNOVAATIOIDEN KEHITTÄMINEN (soveltava tutkimus) 1. Mittaustekniikka 2. Pelillistäminen ja edistyskelliset simulointitekniikat (3D, VR, AR) 3. Big data -analytiikka ja suurteholaskenta 4. Kiertotalous kaivosteollisuudessa ja biotaloudessa	2A) TEOLLISUUS: biotalous, kaivostoiminta, metalli ja ICT Teollisuuden nykyaikaistamisen edistäminen investoimalla: 1. Uusien tuotteiden kehittämiseen 2. tuotantoprosessien parantamiseen (esim. I4.0käyttöönotto) 3. tuotteiden ympäristö- ja laatutason parantamiseen	2B) OSAAMIS-INTENSIIVISET PALVELUALAT 1. Ammattimainen (talvi)urheilu sekä urheiluvalmennus ja harjoittelu 2. Aktiveettimatkaileu 3. Sosiaali- ja terveyspalvelut Digitaalisuutta hyödyntäviä innovaatioita käytetään palvelujen tuotannon tehostamiseen (erityisesti sote-palvelut) sekä palveluista saatavan lisäarvon kasvattamiseen. Lisätään kansainvälistä yhteistyötä palvelujen kehittämiseen liittyvässä TKI-toiminnassa.	TEEMA 3 Yhteydet ja integraatio, toimenpiteet alueiden väliseen yhteistyöhön Väline, jolla helpotetaan priorisoitujen toimialojen teemoja 1 ja 2. ALUEELLISEN INNOVAATIOJÄRJESTELMÄN PAREMPI TOIMIVUUS 1. Innovaatioinfrastruktuurit 2. Mukaanpääsy alueidenvälisiin, kysyntävetoisin innovaatioprosesseihin 3. Kehittyvät teollisuudenalat ja innovaatioalustat, mkl. alueidenväliset arvoketjut, klusterit, S3 kumppanuudet 4. Alustatalous 5. Investointien saaminen RIS3 teollisuudenaloille
	Yhteiset, monialaiset RIS3 teemat ja tavoitteet			
	TEEMA 4: Digitaalinen muutos Digitaalisen muutoksen vahvistaminen teemassa 2 priorisoiduilla teollisuudenaloilla. Tätä tarkoitusta varten teeman 4 hankkeissa saatetaan hyödyntää teemassa 3 tarjottuja alueidenvälisiä yhteistyömahdollisuuksia ja/ tai teemassa 1 kehitettyjä innovatiivisia ratkaisuja. 1. Teollisuuden 4.0 käyttöönotto, mukaan lukien robotiikka ja automaation sovellukset 2. Big data -analytiikan ja suurteholaskennan hyödyntäminen			
	TEEMA 5: Green Deal Teema 5 koskee sekä Green Deal -ratkaisujen soveltamista, että niiden kehittämistä, mikä johtaa tehokkaasti teollisuuden ympäristöystävälliseen muutokseen teemassa 2. Tätä tarkoitusta varten teeman 5 hankkeissa saatetaan hyödyntää aihealueella 3 tarjottuja alueidenvälisiä yhteistyömahdollisuuksia ja/ tai teemassa 1 kehitettyjä innovatiivisia ratkaisuja. 1. Puhtaan, kohtuuhintaisen ja turvallisen energian tuotanto ja käyttö 2. Kiertotalouden ja ympäristöllisesti kestävä tuotannon lisääminen teollisuudessa 3. Pellolta pöytään: oikeudenmukainen, terveellinen ja ympäristöystävällinen ruokajärjestelmä 4. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen 5. Ekosysteemien ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja palauttaminen 6. "Pidetään kaikki mukana" eli oikeudenmukainen siirtymä			

Kuva 2. Kainuun älykkään erikoistumisen strategia 2021–2027, teemat ja toimialat

Väestödynamikka

Tilanne 1 vuotta aiempaan	Tilanne 1 vuoden päästä	Tilanne 5 vuoden päästä
0	0	+

Arviointiasteikko: Paljon huonompi -- Huonompi - Ennallaan 0 Parempi + Paljon parempi ++

Kainuun väestökehitys on aluekehityksen pullonkaula: väestörakenteen kehitys ja huoltosuhteen kehitys on epädullinen, väestö vanhenee ja nuoria ikäluokkia on yhä vähemmän, erityisesti nuorten naisten osuus on pieni. Vieraskielisten osuus on 3,1 % väestöstä. Väestökehitys jatkuu vielä ennallaan ikärakenteesta johtuen. Kasvavan tulomuuton (erityisesti maahanmuuton) ja muuttovoiton ansiosta Kainuun väestökehitys tasaantuu. Avoinna olevien työpaikkojen suuri määrä, monipaikkaisuus, etätö ja matkailu tuovat maakuntaan uusia ihmisiä ja palveluiden käyttäjiä.

Kainuun **väestö vähenee** ikärakenteesta johtuvan suuren kuolleisuuden ja alhaisen syntyvyyden takia. Vuonna 2020 asukkaita oli 71 664. Kainuun sisäinen kehitys on polarisoitunutta. Kainuun väestöstä 51 % asuu Kajaanissa ja 72 % Kajaanin seutukunnassa (Kajaani, Sotkamo, Paltamo, Ristijärvi). Kehys-Kainuussa (Kuhmo, Hyrynsalmi, Suomussalmi, Puolanka) väestö vähenee ja väestörakenne vanhenee nopeammin: Kehys-Kainuun väestöstä 65 vuotta täyttäneitä on kolmannes.

Kainuun **ikärakenne** ja vähenevä väestö tuovat haasteita alue- ja kuntataloudelle. Heikko huoltosuhte, ohut verokertymä ja sote-palvelujen kasvavat kustannukset heikentävät kuntien taloutta. Muuttovoiton kasvattaminen, uusien investointien, yritysten, yksityisen sektorin työpaikkojen ja työntekijöiden, opiskelijoiden ja asukkaiden sekä matkailijoiden ja monipaikkaisten vapaa-ajan viettäjä ja etätötekijöiden saaminen maakuntaan on kriittistä, jotta verotulot sekä kulutuskysyntä lisääntyisivät.

Korona-aikana vuosina 2020–2021 poismuutto Kainuusta hidastui ja tulomuutto Kainuuseen kasvoi. Puolet Kainuun kunnista sai **muuttovoittoa** vuonna 2020. Vuoden 2021 tammi-syyskuussa Kainuun vetovoima on entisestään vahvistunut: viisi kuntaa kahdeksasta oli kuntien välisessä nettomuutossa plussalla (Kehys-Kainuusta Kuhmo ja Suomussalmi ja Kajaanin seutukunnasta Paltamo, Ristijärvi ja Sotkamo). Sotkamossa väkiluku on ensimmäisellä vuosipuolikkaalla 2021 kasvanut 31 henkilöllä.

Kainuun haasteena on nuorten (erityisesti **nuorten naisten**) poismuutto opiskelutarjonnan kapea-alaisuuden takia. Nuorten miesten ja nuorten naisten määrän ero alueella on huomattavan suuri. Merkittävä syy tähän on yliopistokoulutuksen vähäisyys (ainoastaan Jyväskylän yo:n liikunta-alan koulutus Sotkamossa).

Tilastokeskus ennustaa Kainuun väestön vähenevän noin 60 000:een vuoteen 2040 mennessä. Ennusteen mukaan eläkeläisten osuus kasvaisi noin 35 %:iin. Erityisesti oppivelvollisuusikäisten (7–18 v.) määrä vähenisi lähes 32 % nykyisestä. Tilastokeskuksen **väestöennuste** toteutuu, jos kehitys jatkuu toteutuneen kaltaisena. Kainuussa ei haluta, että ennuste toteutuu ja maakuntahallitus on asettanut tavoitteeksi 70 000 asukasta vuonna 2040. Lähivuosina voidaan painua alle 70 000, mutta muuttovoiton, erityisesti voimakkaan maahanmuuton kasvun avulla väestötavoite voidaan saavuttaa. Kainuussa on meneillään useita toimenpiteitä kansainvälisten osaajien rekrytoimisen vauhdittamiseksi.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Tilanne 1 vuotta aiempaan	Tilanne 1 vuoden päästä	Tilanne 5 vuoden päästä
0	+	+

Arviointiasteikko: Paljon huonompi -- Huonompi - Ennallaan 0 Parempi + Paljon parempi ++

Luonnonympäristön erinomainen tila on Kainuun elinkeinojen kestävä tulevaisuuden edellytys. Kainuun lajiston monimuotoisuus turvataan riittäväillä suojelualueilla ja vesien kestävällä hallinnalla. Ne tuovat lisäarvoa matkailuun, luonnon virkistyskäyttöön sekä kainuulaisten hyvinvointiin. Ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnonmonimuotoisuuden turvaamisessa Kainuun tämänhetkinen tilanne on ennallaan verrattuna edellisvuoteen ja on parempi vuoden ja viiden vuoden kuluttua.

Kainuun **hiilinielut ovat yli viisi kertaa isommat** kuin maakunnan kasvihuonekaasupäästöt. Kainuussa tuotantoperusteiset kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2018 olivat yhteensä 647,5 kt CO₂-ekv ja suurimmat päästöjen lähteet liikenne ja energia. Vuodesta 2009 tuotantoperusteiset päästöt ovat

laskeneet 10 %. Vuonna 2018 maankäyttösektorin nielut olivat 3644,3 kt CO₂-ekv. Kainuun kunnista kaksi (Puolanka ja Paltamo) kahdeksasta on Hinku-kuntia.

Kainuun maa-alasta **95 % on metsää**. Metsämaata on 1,63 miljoonaa hehtaaria, josta puuntuotannossa on 75 %. Metsä- ja kitumaiden alasta on suojeltu 11,7 %, joka on Lapin jälkeen toiseksi eniten. Kainuun **metsien kasvu ja puumäärät ovat suuremmat** kuin koskaan aikaisemmin (LUKE 12. VMI). Vuosina 2016–2019 hakkuut ja luontainen poistuma olivat keskimäärin 2,8 milj. m³/v. pienemmät kuin tuorein mitattu kasvu. Ilmastonmuutos lisää metsien myrsky- ja lumituhoriskiä Kainuussa.

Kainuun **pintavesien ekologinen tila on hyvä**, mutta voimakkaasti säänneltyjen vesien tila on kuitenkin vain tyydyttävä. Järvistä erinomaisessa kunnossa on 17 % ja joista 15 %. Kainuun järvistä ei ole yhtään luokiteltu ekologiselta tilaltaan huonoksi.

Uusiutuvan energian osuus vuonna 2018 oli 55 % ja energian käytön omavaraisuusaste 59 %. Kajaanin rakennetun LUMI supertietokoneen käyttämä sähkö tuotetaan 100 % vesivoimalla ja muun muassa hukkalämmön tehokkaan hyödyntämisen ansiosta LUMI-supertietokoneen hiilijalanjälki on nolla tai jopa negatiivinen. Supertietokoneen tuottamalla hukkalämmöllä tuotetaan 20 % Kajaanin alueen vuosittaisesta kaukolämpötarpeesta, mikä pienentää merkittävästi kaupungin hiilijalanjälkeä.

Tuulivoimarakentaminen jatkuu Kainuussa aktiivisena. Kivivaara-Peuravaaran 30 ja Piiparinmäen 9 tuulivoimalan vuotuinen sähköenergian tuotanto on noin 503 GWh. Pohjois-Pohjanmaan jälkeen Kainuu on suhteellisesti merkittävin tuulivoimamaakunta Suomessa. Kainuuseen tavoitellaan 330 uutta teollisen kokoluokan tuulivoimalaa vuoteen 2035 mennessä. Näin merkittävän tuotanto- ja investointipotentiaalin realisoituminen edellyttää maakunnan alueella sijaitsevan sähkönsiirron kantaverkon (Fingrid) vahvistamista ja uusien voimajohtoyhteyksien rakentamista.

Kestävän kehityksen varmistaminen eli **oikeudenmukainen ja vihreä siirtymä** fossiilitaloudesta vähähiiliseen bio- ja kiertotalouteen on Kainuun maakuntaohjelman tavoite ja tarjoaa valtavia taloudellisia mahdollisuuksia. Kiertotalous ja vihreä siirtymä ovat vahvasti mukana Kainuun älykkään erikoistumisen strategiassa. Kainuuseen on perustettu maakunnallinen ilmasto- ja ympäristöasioiden neuvottelukunta, joka toimii maakunnallisena vihreän siirtymän asiantuntija- ja yhteistyöfoorumina.

Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet

Tilanne 1 vuotta aiempaan	Tilanne 1 vuoden päästä	Tilanne 5 vuoden päästä
0	0	+

Arviointiasteikko: Paljon huonompi -- Huonompi - Ennallaan 0 Parempi + Paljon parempi ++

Saavutettavuus on yksi Kainuun aluekehityksen pullonkauloista. Saavutettavuuden ja liikennejärjestelmän (liikenneverkon kunto ja palvelutarjonta) näkökulmasta kehityssuunta on heikentyvä ja lyhyellä aikavälillä kehityssuunta jatkuu heikkenevänä. Kainuun ja Itäisen Suomen liikenneinfrastruktuuri on jäänyt jälkeen Etelä- ja Länsi-Suomeen verrattuna (tieverkon ja rataverkon kunto, toimintavarmuus ja palvelukyky). Ero korostuu varsinkin junaliikenteen saavutettavuudessa ja lentoliikenteen tilanteen herkkyydessä. Tietoliikenteellinen saavutettavuus on alueella parantunut, mutta ei ole vielä riittävällä tasolla. Kokonaisuudessaan saavutettavuudessa ja aluerakenteessa muutokset tapahtuvat hitaasti, joten arvioimme tilanteen olevan ennallaan vuosi taaksepäin ja vuosi eteenpäin, ja parempi viiden vuoden päästä.

Kainuun aluerakenteen runko muodostuu maakuntakeskus Kajaanista, jota vahvistaa tiivis yhteistyö Sotkamo-Vuokatti-alueen kanssa, kaupunkimaisina palvelu- ja työpaikkakeskittyminä toimivista Kuhmon ja Suomussalmen keskustaajamista sekä kuntakeskusten (Hyrnsalmi, Paltamo, Puolanka ja Ristijärvi) muodostamista palvelu- ja työssäkäyntikeskuksista. Keskusten verkostoon kytkeytyy maaseutu ja kyläverkosto. Maakunnan kriittisiä aluerakennetekijöitä ovat myös luonnonympäristö suojelu- ja virkistysalueineen, erilaiset reitistöt, kulttuuriympäristöt ja -kohteet, matkailu- ja muiden elinkeinotoimintojen alueet, rajanylityspaikat sekä kansainväliset ja ylimaakunnalliset yhteistyön kehittämisvyöhykkeet ja -käytävät. Yksi tärkeistä kehittämisvyöhykkeistä on pohjois-etelä suuntainen viitosvyöhyke, jolla tarkoitetaan valtatie 5:n ja Savonradan muodostamaa liikenteellistä kokonaisuutta. Tulevaisuudessa perusinfrastruktuuriin liittyviä muutostekijöitä ovat väestön jakaantuminen alueen sisällä ja ikääntyminen, asutuksen keskittyminen taajamiin ja hyvien liikenneyhteyksien varrelle sekä rakentamistavoitteiden kohdistuminen taajamien ulkopuolisille, vetovoimaisille alueille. Aktiivisista

kehittämistä vaativat taajamien ja haja-asutusalueen yhdyskuntatekninen verkosto ja alempiasteinen tieverkko (ml. yksityistiet), jota tarvitaan erityisesti biotalouden ja matkailun logistisena perustana.

Maakunnan **saavutettavuudelle** tärkeät maakuntakeskusten väliset sekä pääkaupunkiseudun ja Kainuun väliset matka-ajat eivät ole lyhentyneet. Koronapandemia vuonna 2020 lopetti lennot Kainuuseen kahdeksaksi kuukaudeksi. Nyt Kajaanin **lentoliikenne** jatkuu valtion kustantamana ostopalveluna elokuun 2022 loppuun saakka. Sen jälkeen tilanne on avoin. Tämä aiheuttaa erittäin suuren riskin Kainuun saavutettavuudelle, yritystoiminnalle ja elinkeinojen kehitykselle. Lähtökohtana lentoliikenteen jatkumiselle on markkinaehtoinen liikennöinti.

Maakunnan **sisäinen henkilöliikenne** perustuu pääosin henkilöautoihin sekä peruspalvelutasoiseen joukkoliikenteeseen kuntien ja ELY-keskuksen hankkimana. Markkinaehtoista joukkoliikennettä on keskeytynyt tai lakannut ja sen kannattavuus ja tulevaisuuden näkymät ovat heikot. Maakunnan ajoneuvokanta on vanhaa ja käyttövoimasta johtuen päästöt ovat uusiin ajoneuvoihin verrattuna suuret. Päästöttömän liikenteen sekä vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluverkoston lataus- ja tankkausinfrastruktuuri on puutteellinen ja ei vastaa nopeasti muuttuviin tarpeisiin.

Kainuun liikennejärjestelmän (2018) kehittämisen tavoitteemoiksi on määritetty alueellinen kilpailukyky, arjen sujuva ja turvallinen liikkuminen (kävely, pyöräily, joukkoliikenne) sekä kestävä liikennejärjestelmä. Tavoitteena on, että Kainuun liikennejärjestelmä tukee alueen elinkeinoalojen kehitystä ja saavutettavuutta sekä mahdollistaa arjen liikkumisen sujuvasti ja turvallisesti koko maakunnan alueella. Haja-asutusalueilla turvataan peruspalvelutason joukkoliikenne. Näiden lisäksi Kainuun liikennejärjestelmää kehitetään systemaattisesti kestävään suuntaan. Maakunnan liikennejärjestelmän toimivuudelle on tärkeää, että perusväylänpidon rahoitustaso mahdollistaa tulevaisuudessa korjausvelan vähentämisen myös alemman asteisella ja vähäliikenteisellä tieverkolla.

Kainuun ja Itäisen Suomen **liikenneinfrastruktuurille** kuvaavaa on jälkeensä jääneisyys verrattuna Etelä- ja Länsi-Suomen. Tämä näkyy tieverkon ja rataverkon kunnossa, toimintavarmuudessa ja palvelukyvyssä. Ero korostuu varsinkin henkilöjunaliikenteen saavutettavuudessa. Kainuun ja Itäisen Suomen maakuntien yhteisenä tavoitteena on 3 h henkilöjunayhteys Kuopiosta ja Joensuusta Helsinkiin. Tämä tarkoittaisi noin 5 h matka-aikaa Kajaanista Helsinkiin. Edellä mainitun edellytyksenä on nykyisten **Savon ja Karjalan ratojen nopeuttaminen ja uuden Itäratayhteyden** (Porvoo-Kouvola) toteuttaminen, mikä parantaisi merkittävästi myös Kainuun saavutettavuutta sekä nopeuttaisi yhteyksiä myös Helsingin ja Pietarin välillä. Kainuu on yhdessä muiden Savon radan maakuntien kanssa edistänyt tavoitteen saavuttamista tekemällä selvityksen Savon radan nopeuttamistoimista. Kainuusta Kajaanin kaupunki on mukana Itäradan suunnitteluhankeyhtiössä.

Viitoskäytävän kasvuyöhyke on Etelä-Savosta Kainuuseen ulottuva Savon radan ja valtatie 5 muodostama kehittämisvyöhyke sekä edelleen Kainuusta Pohjois-Pohjanmaan kautta Lapin Sodankylään jatkuva valtatie 5 kehittämisvyöhyke. Viitoskäytävä - Kumppanuudella kehittyvä kasvuyöhyke - hankkeen (v. 2021–2023) tavoitteena on tuoda esille Viitoskäytävän kansallista merkitystä ja nostaa se yhdeksi Suomen pääkehittämisen- ja kasvuyöhykkeeksi. Viitoskäytävä- visio on: Kaupunkikeskusten helminauha, itäisen Suomen halkova matkailukohteiden ketju ja kestävä yhdyskuntakehitystä tukevat liikenne- ja viestintäpalvelut mahdollistavat monipaikkaisen ja sujuvan arjen, kehittyvän kestävä matkailun sekä uudet investoinnit ja työpaikat valtatie 5 ja Savon radan muodostamalle Viitoskäytävä - kasvuyöhykkeelle.

Nopeat ja toimintavarmat **tietoliikenneyhteydet** koko Kainuun alueelle ovat digitaalisen ja vihreän siirtymän edellytys, mutta myös Kainuun vetovoimaisuuden lisääjä sekä Kainuussa tehtävän etätöiden mahdollistaja. Tietoliikenteellinen saavutettavuus runkoverkkojen osalta maakuntaan on hyvä, mutta lisäkapasiteetti ja uudet yhteydet ovat edellytys dataintensiivisen teollisuuden kehitykselle. Laajakaistan saatavuus maakunnan sisällä on alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin ja kuntien välinen vaihtelu on suurta. Kiinteät laajakaistayhteydet ovat saatavilla 58 %:lla ja valokuituyhteydet vain 28 %:lla alueen kotitalouksista.

Julkisten liikennejärjestelmään kohdistuvien **investointien tarpeet** Kainuussa kohdistuvat erityisesti saavutettavuuden parantamiseen ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamiseen. Ulkoisen ja sisäisen saavutettavuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää kehittää joukko- ja henkilöliikenteen palvelutasoa ja vuorotarjontaa, turvata lentoliikenteen jatkuminen, nopeuttaa henkilöjunaliikennettä Kajaanin ja pääkaupunkiseudun sekä maakuntakeskusten välillä, turvata arjen sujuva ja turvallinen

liikkuminen tieliikenteessä ja taajamissa, sekä parantaa rataverkolla tavaraliikenteen välityskykyä sekä turvata elinkeinoelämän kuljetuksille tärkeän tieverkon toimivuus.

Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen

Tilanne 1 vuotta aiempaan	Tilanne 1 vuoden päästä	Tilanne 5 vuoden päästä
+	+	+

Arviointiasteikko: Paljon huonompi -- Huonompi - Ennallaan 0 Parempi + Paljon parempi ++

Kainuun talouskehitys on ollut poikkeuksellisen suotuisaa viimeiset viisi vuotta. Tulevaa kehityspotentiaalia (investointimahdollisuudet) on edelleen runsaasti olemassa. Alueellisten kehitysnäkymien (AKN) arvioinnin mukaan (syksy 2021) Kainuun elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne on nyt parempi kuin vuosi sitten, tulee olemaan yhä parempi puolen vuoden päästä ja parempi myös vuoden kuluttua verrattuna nykyhetkeen (taulukko 1). Kehityksen pullonkaloista haastavimmaksi on noussut osaavan työvoiman saatavuus, joka koskee entistä laajemmin eri aloja ja työnantajia. AKN:n mukaan työvoiman saatavuus on nyt heikompi kuin vuosi sitten ja tulee vain heikkenemään puolen vuoden ja vuoden päästä.

Kainuun **aluetalouden resilienssi** on hyvällä tasolla. Koronan vaikutukset Kainuun aluetalouteen ovat olleet keskimääräistä vähäisempiä. Yritystoiminnan palautuminen ennalleen jatkuu, vaikka koronatilanteen kehittyminen on edelleen epävarmuustekijä lähitulevaisuuden kehityksessä. Myös Finnveran mukaan Kainuussa yritykset selvisivät koronasta vähemmällä vaurioilla kuin Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla eikä yritysten rahoitustarve juurikaan kasvanut v. 2020 (Pohjois-Suomen aluekatsaus 1–6/2021). Koronan vaikutus työttömyyteen oli Kainuussa muuta maata pienempi.

Syksyn 2021 **pk-yritysbarometrin** mukaan Kainuun pk-yritysten yleinen suhdannenäkymä on positiivinen (saldoluku 21 %). Kainuulaiset yrittäjät ennakoivat myös henkilöstön määrän kasvavan (saldoluku 10 %). Uusia yrityksiä on perustettu ja starttirahaa myönnetty runsaasti v. 2021. Yritysten omistajanvaihdosten vauhdittamista tarvitaan yrittäjien eläköitymisestä johtuen.

Työpaikkojen määrä vuonna 2019 työpaikkoja oli yli 27 200. Vaikka Kainuun suurimmat työnantajat ovat julkisyhteisöjä, vuonna 2019 Kainuussa oli lähes 4800 yritystoimipaikkaa, joissa työskenteli lähes 15400 henkilöä. Kainuun aluetalous kasvoi vuodesta 2015 vuoteen 2019 vahvasti. **Kärkitoimialojen:** kaivostoiminta, matkailu, teknologiateollisuus ja biotalous liikevaihto kasvoi 72 % ja henkilöstömäärä 18 %. Koronavuonna 2020 kaivannaisala kasvoi edelleen, metalliklusteri ja matkailu heikentyivät selkeästi, muilla toimialoilla kehitys oli maltillisempaa. Koronasta huolimatta vuonna 2020 **uusia yrityksiä** aloitti Kainuussa 300, mikä on ennätysluku pitkiin aikoihin. Lakanneita yrityksiä oli 254, joten nettomuutos jäi plussalle 46 yrityksen verran.

Kainuun **työn tuottavuus** on kasvanut 1,2-kertaiseksi vuoden 2000 jälkeen. Jalostuksen toimialoilla tuottavuuden kasvu on ollut nopeinta maa- ja metsätaloudessa, energia-aloilla, sähkö- ja elektroniikka- sekä sahateollisuudessa, koneiden ja laitteiden valmistuksessa ja metalliteollisuudessa. Kaivosteollisuuden voimakas kasvu ei vielä työntuottavuuden tilastoissa näy. Tuottavuuden taso ja kasvu on Kainuussa selkeästi maan keskiarvon alapuolella ja keskeinen kehittämisen kohde.

Kestävän talouskasvun varmistaminen ja yritysten kilpailukykyyn ylläpitäminen edellyttävät teollisia ja palvelualan **investointeja ja riittävää yritysrahoitusta**. Kainuu on pääomaköyhää aluetta ja kansalliset ja ulkomaiset investoinnit (teollisuus, palvelut ja niitä tukeva TKI) ovat välttämättömiä. Kasvun kautta syntyvät dynaamiset ja vetovoimaiset työmarkkinat mahdollistavat korkean jalostusasteen tuotantoa ja korkean tuottavuuden veto- ja pitovoimaisia työpaikkoja, uusia yrityksiä, yritystyöpaikkoja, asukkaita, verotuloja sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän.

Kainuuseen tavoitellaan noin 2,2 miljardin investointeja vuoteen 2025 mennessä. Tämä tarkoittaisi reilua 1500 lisätyöpaikkaa ja rakennusaikana jopa yli 3000 työpaikkaa. Kainuun maakuntaohjelmassa linjattu maakunnan **kärki-investointihanke** on metsäbiotalouteen kuuluva **Kaicell Fibers Oy:n** (KCF) biotuotetehdasinvestointi Paltamoon (600 000 t sellutehdas, raaka-aineena paikallinen havu- ja koivukuitu sekä sahaheke sekä tuotannon sivuvirtojen jatkojalostaminen alueella tulevaisuudessa). Hanke toteuttaa kestävän metsätalouden vihreää siirtymää ja paikallisesti kestävä kehitystä. Paikallisesti hankittu raaka-aine minimoi kuormauskerrat, kuljetusmatkat ja CO²-päästöt ja lisää Kainuun metsien jalostusta omassa maakunnassa. Moderni teknologia yhdessä lupaehtojen kanssa takaavat

nykyistä tehokkaamman ja vähäpäästöisemmän selluntuotannon. Uudet selluloosapohjaiset tuotteet tulevat kasvavilla markkinoilla korvaamaan uusiutumattomiin raaka-aineisiin perustuvia tuotteita. Tuotannon sivuvirtojen ympärille luodaan paikallista tutkimus- ja kehitystyötä yhdessä eri tutkimuslaitosten kanssa. KCF biotuotetehtaan tuotannon aikaiset vaikutukset Suomen kansantalouteen ovat noin 955 miljoonaa euroa / vuosi ja Kainuuseen 720 miljoonaa euroa / vuosi (Pöyry 2019).

Digitaalisessa siirtymässä Kainuu on aallonharjalla. Kajaaniin on rakennettu suurteholaskentaan (HPC) erikoistuva ekosysteemi ja **CSC:n EuroHPC -palvelinkeskukseen kuuluva LUMI-supertietokone** (yksi maailman tehokkaimmista, ja yksi kolmesta EU:n investoimasta, tieteellisen laskennan supertietokoneista) on ekosysteemin lippulaiva. Kajaanissa on ainutlaatuinen mahdollisuus luoda globaali keskittymä suurteholaskennan, tekoälyn, supertietokoneiden ja DC-teknologian aloille. Edellytyksiä tälle ovat esim. tilojen ja sähkönsaannin laajennuskapasiteetti, kustannus- ja energiatehokas tuotanto, hukkalämmön hyödyntäminen suoraan kaukolämmössä, sekä Kajaanin ammattikorkeakoulun (KAMK) vetovoimaiset tekoäly- ja DC-koulutukset. LUMI on kasvattanut Kajaanin kiinnostavuutta myös yksityisten kansainvälisten suurteholaskennan toimijoiden piirissä, ja ekosysteemin TKI-toiminnalla on erittäin suuri potentiaali vahvistaa paikallisten yritysten teollisen digitalisaation ja teollisuus 4.0 osaamista ja hyödyntämistä yritystoiminnassa ja sen kasvun vauhdittamisessa. Näiden mahdollisuuksien optimointia on vauhditettu ja tulee edelleen vauhdittaa aluekehitysvaroilla. Vuosina 2019–2020 Kainuun liitto rahoitti 6 M€ hankkeen (EAKR 70 %) LUMI DC (LUMI Datacenter), jossa rakennettiin Euro HPC -datakeskus ja sen vaatimat tekniset tilat Kajaaniin. CSC Oy on käynnistänyt uuden toiminnon hakea CSC:n verkostoja hyödyntäen potentiaalisia toimijoita Kajaanin ekosysteemiin (Kainuun liiton EAKR hankkeen budjetti 1,3 M€ ja kesto vv. 2020–22).

Osaaminen ja sivistys aluekehitysrakenteen voimavarana

Tilanne 1 vuotta aiempaan	Tilanne 1 vuoden päästä	Tilanne 5 vuoden päästä
0	0	+

Arviointiasteikko: Paljon huonompi -- Huonompi – Ennallaan 0 Parempi + Paljon parempi ++

Alueellisten kehitysnäkymien mukaan työttömyyden määrä ja rakenne on nyt parempi kuin vuosi sitten, tilanne pysyy ennallaan seuraavat 6 kk ja tilanne paranee vuoden päästä. Työvoiman saatavuus sen sijaan on heikompi kuin vuosi sitten ja tulee olemaan heikompi puolen vuoden ja vuoden päästä. Kokonaisuutena osaamisen ja sivistyksen painopisteen arvioidaan olevan vuoden päästä ennallaan ja viiden vuoden päästä vaikuttavien toimenpiteiden myötä parempi.

Tuotannolliset investoinnit sekä yritysten kasvu ja uusien perustaminen ovat luoneet työpaikkoja. Kainuu on nopeasti siirtynyt korkeasta työttömyydestä **positiivisen rakennemuutoksen alueeksi**. Positiivinen rakennemuutos on luonut myös kasvukipuja, joista keskeisin on **osaavan työvoiman saatavuus**. Nopea kasvu on johtanut koko maan vaikeimpiin **rekrytointiongelmiin ja työvoimapulaan**.

Kainuun **väestömäärä ei riitä työvoimatarpeeseen**. Työmarkkinoille tulevien nuorten määrä on vuosittain noin 500 henkilöä eläköityviä pienempi, ja Tilastokeskuksen syksyllä 2021 julkaiseman ennusteen mukaan Kainuun 15–64-v. määrä vähenee vuoteen 2040 mennessä yli 21 %. KEVAN kunta-alan **eläköitymisennuste** vuoteen 2030 on Kainuussa yli 3000 henkilöä, joka on yli 38 % kuntatyöntekijöistä. Työntekijöitä on vaikea löytää omasta maakunnasta tai muualta Suomesta, etenkin kun muuallakin maassa kilpaillaan osaajista, minkä vuoksi tarvitaan merkittävästi lisää maahanmuuttoa.

TE-palveluiden **uusien avoimien työpaikkojen määrä on ollut vuonna 2021 ennätyksellinen** ja aikavälillä lokakuu 2020 – syyskuu 2021 TE-palveluihin ilmoitettiin 13 035 avointa työpaikkaa, mikä oli 80 % enemmän kuin edeltävällä vuoden mittaisella jaksolla. Määrät ovat kasvaneet merkittävästi niin Kehys-Kainuussa kuin Kajaanin seutukunnassa.

Osaajista on pulaa alalla kuin alalla, ja useissa ammattiryhmissä TE-palveluihin avoimeksi ilmoitettuja työpaikkoja on enemmän kuin alalla on työttömiä työnhakijoita. Ammattibarometrin mukaan suurin **työvoimapula** on sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lisäksi paljon pulaa on rakennus-, metsä-, metalli- ja kaivannaisalan työntekijöistä, siivojista, kodinhoitajista, teollisuuden työnjohtajista, taloushallinnon toimistotyöntekijöistä, psykologeista sekä opettajista.

Tilastokeskuksen toteuttaman työnantajahaastattelun mukaan **rekrytointiongelmat** ovat olleet Kainuussa koko maan vaikeimmat vuosina 2018–2020 ja kasvussa usean vuoden ajan. Vuonna 2020

kyselyyn vastanneista kainuulaisista työvoimaa etsineistä toimipaikoista peräti 56 % ilmoitti kokeneensa ongelmia työvoiman saannissa edeltävän 12 kuukauden aikana, kun koko maan keskiarvo oli 40 %. TE-palveluihin ilmoitettujen työpaikkojen avoinna olon kestokin on ollut Kainuussa pitkään koko maan pisimpien joukossa ja oli aikavälillä lokakuu 2020 – syyskuu 2021 keskimäärin 212 päivää. Tämä oli toiseksi eniten koko maassa ja 45 päivää enemmän kuin edeltävän vuoden aikana.

Kainuun työmarkkinoilla on työvoiman osaamisen ja nykyajan työelämän vaatimusten **kohtaanto-ongelma**. Työttömien ja koko väestön osaamisen parantaminen sekä koulutustarjonnan monipuolistaminen on elintärkeää osaavan työvoiman riittävyyden ja sitä kautta yritysten kehittymisen sekä kasvun kannalta.

Tärkeä tapa osaavan työvoiman saamiseksi on **ammattillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen tiivis yhteistyö yritysten kanssa**. Joustavien henkilökohtaistettujen osaamistavoitteiden, yrityksissä olevien oppimisympäristöjen sekä digitaalisen ohjauksen yhdistelmällä voidaan tarjota entistä työelämälähtoisempää **koulutusta**. Kohtaanto-ongelmaan on pyritty vaikuttamaan mm. oppisopimuskoulutuksilla sekä erikoistumis- ja muuntokoulutuksilla. Koulutukseen hakeutumisen kynnystä on myös madallettu mm. kehittämällä opinnollistamista. Koulutustarjonnan rajallisuus on haaste, mutta maakunnan koulutusorganisaatiot vastaavat haasteeseen aktiivisesti. Uusia koulutusavauksia on saatu alulle. Kajaanin ammattikorkeakoulu on saanut sosionomikoulutuksen järjestämisvastuun vuonna 2021 ja rahoitusta on tullut varhaiskasvatuksen opettajien monimuotokoulutukseen.

Työllisyysaste on ollut Kainuussa selkeästi maan keskiarvon alapuolella, vaikkakin noussut yli 70 %:n vuoden 2021 ensimmäisellä puoliskolla. Kainuun **työttömyys** laski vuositasolla yhtäjaksoisesti lähes viisi vuotta helmikuuhun 2020 asti. Koronaviruksen leviämisen jälkeen kasvu oli suurta, mutta viimeisen vuoden ajan työttömyys on ollut muusta maasta poiketen melko lähellä poikkeusaikaa edeltävää tasoa ja kesäkuusta asti sitä matalammallakin. Syyskuun lopussa työttömiä oli 2 766, mikä on vähiten Työnvälitystilaston ensimmäisen tiedon eli vuoden 2006 jälkeen. Poikkeustilannetta edeltävään vuoden 2019 syyskuun loppuun verrattuna työttömyys pieneni 7 %, mikä oli eniten koko maassa ja useimmilla muilla ELY-keskusalueilla työttömyys kasvoi. Myös **työttömyysaste** oli matalammalla kuin kertaakaan Työnvälitystilastossa, **8,9 %**, ja ELY alueista neljänneksi paras. Kainuun työttömistä 69 % asui Kajaanin seutukunnassa ja Kainuun kunnissa työttömyysaste vaihteli Sotkamon 6,2 %:sta Puolangan 15,4 %:iin.

Työttömyyden nopean palautumisen taustalla on monia tekijöitä, jotka eivät ole pelkästään myönteisiä. **Julkinen sektori** on Kainuussa merkittävä työllistäjä, maakunnan suuret yritykset ovat pystyneet toimimaan melko normaalisti ja kotimainen matkailu maakuntaan on ollut sesonkiaikoina vilkasta eikä kansainvälinen matkailu ole ollut niin merkittävässä roolissa kuin monella muulla alueella. **Työttömät eläköityvät** ja työssä olevien eläköityvien tilalle tarvitaan uusia tekijöitä. Lisäksi osaavan työvoiman pulasta johtuen monella yrityksellä ei ole ollut varaa ainakaan irtisanomisiin.

Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy

Tilanne 1 vuotta aiempaan	Tilanne 1 vuoden päästä	Tilanne 5 vuoden päästä
0	0	+

Arviointiasteikko: Paljon huonompi -- Huonompi – Ennallaan 0 Parempi + Paljon parempi ++

Osallisuuden ja hyvinvoinnin kokonaisuuden on arvioitu olevan Kainuussa ennallaan vuotta aikaisempaan nähden ja tulee näin olemaan vielä vuosi eteenpäin. Viiden vuoden päästä arvioimme tilanteen olevan parempi.

Erot suomalaisten ja kainuulaisten hyvinvoinnissa sekä Kainuun sisäiset väestön hyvinvointierot ovat edelleen suuret. Kainuussa on laadittu Kainuun soten ja kuntien yhteistyönä alueellinen hyvinvointikertomus v. 2020 ja alueellinen hyvinvointisuunnitelma vv. 2021–2024. Alueellisesta hyvinvointikertomuksesta nousee esille useita huolia väestön hyvinvoinnin vajeista. **Keskeisimmät haasteet** Kainuussa kansalaisten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyen ovat mielenterveys ja päihteisiin liittyvät ongelmat, epäterveelliset elämäntavat ja huono toiminta- ja työkyky, alhainen osallisuus ja yksinäisyys, tapaturmat, väkivallan uhka ja turvattomuuden tunne.

Työllisyysaste, erityisesti miehillä, on Kainuussa selkeästi maan keskiarvon. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevia on Kainuussa paljon: jopa 53 % työvoiman ulkopuolella olevista 18–64-vuotiaista on eläkeläisiä.

Työkäisiä eläkeläisiä on selkeästi enemmän kuin työttömiä. Myös työssäjaksamisessa on isoja haasteita. Osatyökykyisten saaminen mukaan työelämään on tärkeässä roolissa myös osana työvoimapulaa ratkaistaessa. Iso osa työttömistä on myös vaikeasti työllistyviä. Elokuun lopussa **rakenteellisen työttömyyden** osuus kokonaistyöttömyydestä oli 62 %. Pitkällä aikavälillä määrä tulee laskemaan ikärakenteesta johtuen, sillä rakennetyöttömistä vähintään 60-vuotiaita oli 26 % ja vähintään 50-vuotiaita 55 %. Lisäksi on paljon työttömiä, jotka eivät täytä rakennetyöttömän määritelmää, mutta joiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille kokoaikaiseen työhön on epätodennäköistä johtuen esimerkiksi koulutuksen, osaamisen ja työkokemuksen puutteista, terveydellisistä rajoitteista ja elämänhallinnan ongelmista.

Vanhushuoltosuhte on Kainuussa korkea ja maakunnassa on paljon monisairaita, mikä kuormittaa entisestään ikääntyvän väestön maakunnan terveydenhoitojärjestelmää. **Vanheneva ja sairastava**, mutta vähenevä väestö ja kasvavat kulut ja alenevat verotulot sekä säästöpainee tuovat haasteita terveyspalveluiden saatavuudelle ja saavutettavuudelle. Sosiaali- ja terveyspalvelujen oikea-aikaisuutta, tarpeenmukaista saatavuutta ja saavutettavuutta edistetään mm. digitaalisuutta hyödyntämällä. **Terveysmenot** asukasta kohden ovat suurimmat Kainuussa (2688 €, koko maa 1903 € v. 2018). Myös tarvevakioituiden sotemenot ovat Suomen korkeimpia. Koronaepidemia on entisestään heikentänyt sotekuntayhtymien tilannetta ja on erittäin vaikea. Kuntayhtymien tilikauden tulos jäi ennätysheikolle tasolle, investoinnit ja toimintatulot ovat heikentyneet ja lainakanta kasvaa.

Osallisuus on Kainuussa alhaisella tasolla. Myös koettua yksinäisyyttä on eniten Suomessa, mutta koettu onnellisuus korkeampi kuin maassa keskimäärin. Tämä on huomioitu hyvin Kainuun kuntien osallisuuden edistämistoimissa. Kunnilla on hyvin tarjolla kulttuuritoimintaa ja eri väestöryhmät (työttömät ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret) on otettu kulttuuripalveluissa erityisen hyvin Kainuussa huomioon. Kulttuurihyvinvoinnin edistämisen rakenteet sairaanhoitopiiriin ja kunnan välisenä yhteistyönä ovat Suomen kärkeä (teaviisari). Hyvinvointia lisäävät toimivat ja helposti saavutettavissa olevat kulttuuri- ja liikuntapalvelut, järjestöjen tuottamat palvelut sekä Kainuussa erityisesti monipuolinen luonnossa liikkuminen ja harrastaminen.

Kainuussa on yli 2000 **järjestöä**, jotka toimivat paikallisella, seudullisella ja maakunnallisella tasolla. Järjestöt ovat kansalaisten merkityksellisen elämän rakentajia, merkitysyhteisöjä sekä keskeisiä toimijoita kansalaisten hyvinvoinnin edistämässä ja turvaamisessa. Tulevaisuudessa kansalaisyhteiskunnan toimijoiden rooli hyvinvoinnin edistäjänä ja palveluiden tuottajina kasvaa. Järjestöjen toimintaan tarvitaan kipeästi lisäresursseja, tukea ja toiminnan uudistumista.

Sotepela-uudistuksen ja vuoden 2023 alusta aloittavan **Kainuun hyvinvointialueen** tavoitteena ovat 1) toimivat ja laadukkaat sote ja pela-palvelut oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti koko Kainuussa, 2) päästään toiminnan painotuksessa raskaista palveluista ennaltaehkäisevään työhön ja terveyserot kaventuvat, 3) palveluiden laadun, vaikuttavuuden, monialaisuuden ja yhteen toimivuuden parantaminen sekä kustannusten nousun hillitseminen, 4) hoitoon ohjaaminen ja hoitoon pääsy nopeutuu, 5) osaavan työvoiman saatavuus varmistuu, 6) talous tasapainottuu ja kustannusrakenne tervehtyy kestäväksi. 7) Sote-Pela-alan työn tuottavuus ja Soten työnantajakuva paranevat, 8) päästään toimivaan ja tulokselliseen yhteistyöhön Kainuussa, OYS-ERVA-alueella sekä kansallisella tasolla sekä 9) Kainuu säilyy itsenäisenä hyvinvointialueena.

Kainuun tavoitteena TE-palvelujen järjestämistäsiirrossa on 1) luoda Kainuun kunnille mahdollisuus tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden mukaisia palveluita. Uudistuksessa otetaan käyttöön kannustava rahoitusmalli, jolla kannustetaan kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi. 2) saada alueelle toimiva alueen erityispiirteet huomioiva järjestelmä ja uudenlaiset ja aluelähtöiset palvelut (uutuusarvo – ei pelkästään saman paketin järjestämistäsiirrossa siirto toiselle toimijalle!) 3) Kainuun liitolle löytyy uusi rooli työllisyydenhoidossa ja kansainvälisyydessä (kv-rekrytoinnit), tämä selvitetään osana työllisyyspoliittisia uudistuksia

Työllisyyden kuntakokeilussa Kainuuseen luodaan tehostettu työllisyyden hoidon palvelumalli. Kainuun tavoitteina TE-palvelujen järjestämistäsiirrossa ovat 1) Kainuun rakenne- ja pitkäaikaistyöttömyys vähenevät, 2) työvoiman saatavuus paranee, työllisyysaste nousee ja kuntakokeilu edistää merkittävästi maakuntaohjelman tavoitetta 73 % työllisyysasteesta vuoteen 2025 mennessä.

Taulukko 1. Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2021 Kainuussa

Kainuu	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+
Työvoiman saatavuus	-	-	-
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Taulukko 2. Kehityskulun arviointi ALKE tilanne- ja kehityskuvasta painopisteittäin

	Tilanne vuotta aiempaan	Tilanne 1 vuoden päästä	Tilanne 5 vuoden päästä
Väestödynamiikka	0	0	+
Ilmastomuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	0	+	+
Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet	0	0	+
Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen	+	+	+
Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana	0	0	+
Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy	0	0	+